NL

Needcompany / Ballett Frankfurt

DeaDDogsDon'tDance

DjamesDjoyceDead

"Man´s original genius lies in his scribblings.
The basis of his talent lies in his casual doings"
(James Joyce)

Regie: Jan Lauwers
Muziek: Dominique Pauwels

Met:
Alan Barnes, Allison Brown, Francesca Caroti, Dana Caspersen, Timothy Couchman, Viviane De Muynck, Stephen Galloway, Crystal Pite, Antony Rizzi, Carlotta Sagna,Jone San Martin, Richard Siegal, Sjoerd Vreugdenhil

nederlandse tekst

Op vraag van William Forsythe ging Jan Lauwers de uitdaging aan om een voorstelling te creëren waarbij deze twee gezelschappen met elkaar geconfronteerd werden.
Met deze groep buitengewone performers dompelde Jan Lauwers zich voor enkele weken onder in het exuberante universum van de schrijver James Joyce.
Samen met Viviane De Muynck schreef Jan Lauwers de teksten van deze voorstelling ; over een herinnering, een afscheid, een kunstenaar en een vrouw.

Ook nu weer hanteert regisseur Jan Lauwers een universele taal die grensoverschrijdend is en het denken achterlaat in de stilte van beelden; grensbeelden.
"...the puddles reflect random snippets that add to the void just enough and no more to make an image an image." (J.Lauwers)
(De plassen weerkaatsen willekeurige fragmenten die net datgene toevoegen aan de leegte opdat een beeld een beeld wordt.)
De dood die weerkeert als ritme van het leven, als grenzeloos proces voorbij begin en eindpunt.
Structuren die zich een weg banen doorheen de chaos. De zuiverheid van een glasheldere gedachte die aan scherven valt wanneer ze uitgesproken wordt.
De erotiek van de stilte, van een eenvoudige blik die door andere ogen wordt opgevangen.
Het universum van een kunstenaar en zijn gevecht met de werkelijkheid.
Een reflectie over de dagdagelijkse schoonheid, een voorstelling waarin een eeuwigheid besloten ligt.

"De volheid van het leven is slechts het masker waardoor de dood grijnzend ons leven binnenkijkt."
(Klaus Held)

Het leven als uitgangspunt, als een langzame voorbereiding op de dood.
De dood niet als einde maar als een begin, om terug naar het eindpunt te gaan waar we opnieuw kunnen beginnen. Het leven als een oneindige herhaling waarin telkens nieuwe lagen worden blootgelegd. De eeuwige terugkeer, het ritme van leven en dood. Een cirkelvormig gebeuren zonder begin of einde.
Het leven bestaat slechts door de nakende aanwezigheid van de dood.
De dood bestaat omdat we geleefd hebben, omdat we haar recht in de ogen kunnen kijken terwijl we proeven van wat aan ons voorbij gaat. Door de aanwezigheid van de dood weten we dat we bestaan. Het leven is slechts een voorbereiding op dit lange sterven. Er ligt een eeuwigheid besloten in het ritme van leven en dood.
Over sterven en afscheid nemen.

"De kunstenaar, zoals God van de Schepping, blijft in, of achter, of voorbij, of boven zijn werkstuk, onzichtbaar uit het bestaan weggefilterd, onaangedaan, en knipt zijn nagels." (James Joyce)

James Joyce werd in 1882 te Dublin geboren.
In het Ierland waar Joyce opgroeide heerste een uiterst nationalistisch en katholiek klimaat, wat een belangrijke stempel zou drukken op het oeuvre van deze schrijver.
Als kind genoot Joyce een "jezuïetenopleiding" die hij zo verafschuwde dat hij op latere leeftijd het katholieke geloof overboord gooide. Zijn ervaringen en herinneringen aan deze gedegen opleiding hebben ook een zeer duidelijke invloed op zijn werk gehad.
Een andere grote ingreep op weg naar zijn vrijheid en onafhankelijkheid was de ontdekking van de schrijver Henrik Ibsen (1828-1906).
Wat James Joyce voornamelijk trof bij deze Noorse schrijver was zijn visie ten opzichte van het geloof en de kunstenaar. Ibsen verwierp niet alleen het Christelijk geloof maar kantte zich ook tegen het soort kunstenaar dat vergat te leven omwille van een illusoire roeping. Ondanks Joyces' bewondering voor deze beschouwing slaagde hij er niet in deze theorie daadwerkelijk te realiseren; voor deze schrijver bleef zijn kunstwerk de enige tastbare realiteit. Zijn 'kunstenaarsschap' zorgde voor talrijke innerlijke conflicten; enerzijds was hij bereid om ontzettend veel op te offeren voor zijn artistieke roeping, anderzijds was hij zeer gehecht aan het dagelijks leven dat hij met oneindig veel liefde in zijn boeken vereeuwigde.
In 1904 schreef hij zijn eerste roman *"A Portrait of an Artist as a Young Man"*.
In dat zelfde jaar verliet hij ook Dublin en hoewel hij definitief zijn rug naar Ierland had gekeerd zou Dublin in al zijn werken een zeer prominente plaats innemen.
In 1914 begon hij te schrijven aan "*Ulysses*", maar dit boek zou pas twintig jaar later na vele processen worden vrijgegeven omwille van het obscene en sexuele taalgebruik.
"Finnegans Wake" is zijn laatste meesterwerk waar hij zeventien jaar lang aan gezwoegd heeft. In dit werk krijgen ritme en klanken de boventoon, de muzikaliteit van het geschrevene overstemt de betekenis en inhoud van de taal.
Deze meer muzikale aanpak van zijn literatuur komt voornamelijk voort uit zijn slepende oogkwalen en bijna blindheid die hem zijn hele leven hebben gekweld.
Hoewel deze invloeden, veranderingen en wijzigingen voor een groot deel de wandel van zijn leven hebben bepaald is zijn ontmoeting met zijn vrouw Nora één van de meest ingrijpende geweest. Nora Barnacle was een eenvoudige vrouw met een zeer wellustige kijk op het leven. Zij legde een grenzeloze liefde voor haar man aan de dag, maar zijn schrijversschap begreep ze niet, laat staan de boeken die hij schreef.
16 juni 1904 had Joyce zijn eerste afspraak met zijn geliefde Nora. Die dag kwam hij in contact met de wereld rondom hem: "... Je hebt een man van mij gemaakt..." zei hij later tegen haar. Zijn relatie met Nora was de eerste en laatste werkelijkheid die hij kende. Het burgerlijk leven hielp hem in contact te blijven met de wereld rondom hem en het was een manier om te ontsnappen aan de eenzaamheid van een kunstenaar. Het was op die eerste afspraak, die later omgedoopt zou worden tot 'Bloomsday', dat hij op initiatief van Nora klaarkwam in haar zakdoek. Deze sexuele directheid, afkomstig van een vrouw, fascineerde en stootte hem tegelijkertijd af omdat hij besefte dat hij nooit in staat zou zijn iets tegenover deze vrouwelijke passie te plaatsen. Zijn fascinatie voor vrouwen, en in het bijzonder voor Nora, is een gegeven dat in al zijn boeken weerkeert in alle vormen en rondingen.

De briefwisseling van dit echtpaar gedurende al die jaren getuigt van hun bijna absolute en onvoorwaardelijke liefde. Maar ondanks de liefdevolle toewijding van Nora zou Joyce zijn hele leven lang geteisterd worden door jaloezie en twijfels over de trouw van zijn vrouw en angst voor haar verraad.

Maar deze voorstelling heeft niets meer te maken met deze 'Grootste schrijver van de eeuw'. Na talloze aanvragen, procedures en rechtstreeks contact met de kleinzoon, en enige erfgenaam Stephen James Joyce, bleef het antwoord onverbiddelijk negatief. Stephen James Joyce was vastbesloten dat er met het werk van zijn grootvader niet 'gerotzooid' werd: "My answer with respect to Needcompany is simple, straightforward, unequivocal. It's NO, NON, NIET, NEIN."

Dus...geen ode aan deze "Meester der moderne literatuur", geen hommage aan de man die het gewone zocht in het ongewone, het bijzondere in het banale. Geen citaten uit "*Ulysses*" of "*The Dead*", maar een herinnering aan deze meesterwerken waarin duisternis verlicht wordt door alledaagse schoonheid. Een voorstelling over 'de draaglijke lichtheid van het bestaan' door middel van slecht gedrag, goeie sex, het wrong-time-right-place gevoel en veel humor om de machteloosheid ten opzichte van het leven te aanvaarden.

Hoewel het ons uitdrukkelijk verboden was konden we het toch niet laten één woord te gebruiken uit het hele oeuvre van James Joyce : 'THE'
Het laatste woord van Joyces laatste meesterwerk: 'THE'
Het enige wat van deze schrijver in de voorstelling is overgebleven: 'THE'

"Geluk is goed voor het lichaam maar door leed ontstaat geestkracht. Een vrouw die we begeren en die ons laat lijden maakt veel diepere en vitalere gevoelens in ons los dan een geniaal man." (M. Proust)

Over een vrouw, Penelope. Het kloppend hart doorheen de voorstelling. Een vitale aardse vrouw die in tegenstelling tot haar mannelijke tegenspeler het leven aanvaardt en neemt zoals het is. Een vrouw, levendig, aards en alledaags, een geschiedenis, een waterval die door de voorstelling stroomt. Haar verleden met zich meedragend, wandelt zij door het voorbijgaande leven. Dromen, herinneringen en verdwenen liefdes worden uitgepakt en terug ingepakt.
Wat overblijft is het kleine niets, een vluchtig voorbijgaand moment.
Een vrouw die in haar kleine dagdagelijksheid universeler en groter is dan de grote kunstenaar waarmee ze het leven deelt.

Over een 'groot man', een kunstenaar met zijn tragische en obsessionele streven naar het ultieme kunstwerk. Over zijn relatie met de wereld rondom hem, zijn houding tegenover de werkelijkheid en de alledaagsheid die buiten het kunstwerk staat en onbereikbaar lijkt te zijn. Over de kunstenaar die zijn kunst verheerlijkt en als hoogste levensvorm beschouwt en daardoor vergeet te leven; de smaak niet proeft van de voorbijglijdende dagen.

Over kleuren, en vormen, ritme en geluid. Over het moment waarop woorden een gesprek vormen en beweging een dans.

Over iets wat Joyce ooit zei: *"Man's original genius lies in his scribblings. The basis of his talent lies in his casual doings."*

" Behind every great man there´s a woman,
behind every great woman there´s a bunch of men." (J.L)

Bronnen: 'Ontmoetingen' Joris Duytschaever
'James Joyce' Geert Lernout, 1994 Uitgeverij Kritak

Credits:

Regie	Jan Lauwers:
Muziek	Dominique Pauwels
Tekst	Jan Lauwers
	Viviane De Muynck
Performers	Alan Barnes
	Alison Brown
	Francesca Caroti
	Dana Caspersen
	Timothy Couchman
	Viviane De Muynck
	Stephen Galloway
	Crystal Pite
	Antony Rizzi
	Carlotta Sagna
	Jone San Martin
	Richard Siegal
	Sjoerd Vreugdenhil
Kostuums en scenografie	Jan Lauwers
Lichtconcept	Dries Vercruysse
Geluid	Dré Schneider

Decor assistent	Matthias Bringmann
Kostuum assistent	Stefanie Pertzansky
Productie assistent	Martin Pfaff
Fotografie	Maarten Vanden Abeele

Needcompany staf

Dramaturgie, pers en promotie	Vjera somers
Algemene assistentie	An Van der Donckt
Technische leiding	Joris De Bolle
Zakelijke leiding	Christel Simons
Algemene leiding	Carl Gydé

Ballett Frankfurt/Das TAT staf

Artistieke directeur	William Forsythe
Directie secretaresse, Persverantwoordelijke	Mechtild Rühl
Productie leiding	Regine Eckel
Ballet meester	Glen Tuggle
Technische productie leiding	Martin Haindl
Toneelmeester	Andreas Kremer
Afdelingshoofd belichting	Frank Kraus
Lichttechnicus	Matthias Paul
Geluidstechnici	Dietrich Krüger Bernhard Klein Florian Wildmeister
Requisieten	Ursula Trella
Promotie	Christine Wetzel
Algemene leiding	Imanuel Schipper

Productie: Jan Lauwers & Needcompany, Ballett Frankfurt & Das TAT
Presentatie en co-productie: South Bank Centre (Londen), TANZtheater INTERNATIONAL/ EXPO 2000 (Hannover), Bruxelles/ Brussel 2000 en Kaaitheater (Brussel), Festival Van Vlaanderen Brussel-Europa (Internationaal) en Kunstencentrum Vooruit (Gent), Octobre en Normandie en Dieppe Scène Nationale, Théâtre de la Ville (Parijs) en Festival d'Automne (Parijs), Rotterdamse Schouwburg (Rotterdam).

Needcompany wordt gesubsidieerd door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de Nationale Loterij.

Cast

Alan Barnes
Born in Brooklyn, New York. Studied at the School of American Ballet, Alvin Ailey American Dance Center and graduated from S.U.N.Y. at Purchase. Danced with the Dance Theater of Harlem before joining Ballett Frankfurt in 1989.

Allison Brown
Canadian.Trained at the School for American Ballet. Member of the New York City Ballet, Twyla Tharp and Dancers, Pretty Ugly Dancecompany and Saburo Teshigawara`s company, Karas. Joined Ballet Frankfurt in 1996.

Dana Caspersen
Born in Minneapolis, Minnesota and subsequently trained with a variety of people including Maggie Black and Erik Hawkins. Danced for three years with the North Carolina Dance Theater, joined Ballet Frankfurt in 1988.

Francesca Caroti
Born in Pisa, Italy. Educated at the Centro Studi di Firenze. Danced with Aterballetto in Reggio Emilia and Jan Fabre`s company. Member of Ballet Frankfurt since 1994.

Timothy Couchman
Born in Gloucester, England. Trained at the Royal Ballet School, London and at Vaganova Academy in St Petersburg. Worked at Eifmann Co. in St. Petersburg and Zürich Ballet. Joined Ballett Frankfurt in 1997.

Viviane De Muynck
Viviane acteerde acteerde bij de Mannen van den Dam, het gezelschap De Witte Kraai, Maatschappij Discordia, Toneelgroep Amsterdam, de Wooster Group,... en is regelmatig te zien in film- en TV-produkties. Sedert de opera *Orfeo* acteert zij regelmatig met Needcompany in de produkties van Jan Lauwers. De laatste jaren was ze te zien in *The Snakesong Trilogy* (*Le Pouvoir*, *Le Désir* en de integrale versie) *Macbeth* en *Morning Song*.

Stephen Galloway
American. Joined Ballett Frankfurt in 1985.

Crystal Pite
Canadian, educated in Victoria. Danced 8 years with Ballet British Columbia in Vancouver under Reid Anderson, Barry Ingham and John Alleyne. Member of Ballett Frankfurt since 1996.

Antony Rizzi
Born in Dedham, Massachusetts. Joined Ballett Frankfurt in 1985. Choreographed for various companies including Boston Ballet, Scapino Ballet and the Royal Ballet as well as Ballett Frankfurt. Has also worked as an actor with Jan Fabre in Belgium. Ballet Master since 1994.

Carlotta Sagna
Zij danste in verschillende producties van Anne Teresa De Keersmaeker en Rosas, Meg Stuart en Caterina Sagna.
Sedert 1993 maakt ze deel uit van Needcompany. *Orfeo* was de eerste produktie van Jan Lauwers waarin zij optrad en zij speelde vervolgens in de drie delen van *The Snakesong Trilogy (Le Voyeur, Le Pouvoir en Le Désir)* en is bijgevolg ook te zien in de integrale versie en in *Morning Song.*
Zij maakte haar eerste eigen choreografie voor *Caligula en Morning Song.* Voor de voorstelling van *Needcompany's King Lear* stond zij eveneens in voor de choreografie.

Jone San Martin
Born in San Sabastian, Spain. Studied with Nentxu Nedel and was a member of Ballet Nacional de España, the Ulmer Theater and the Ballet Royal de Wallonie in Belgium, before joining Frankfurt Ballet in 1992.

Richard Siegal
Born and raised in the United States. Moved to New York City in 1986. Trained with Igal Perry, Jan Miller and Zvi Gotheiner. Danced with New York based companies including Doug Elkins, Zvi Gotheiner, Doug Varrone and Janis Brenner. Joined Ballett Frankfurt in 1997.

Sjoerd Vreugdenhil
Dutch. Trained at the Royal Conservatory in The Hague and at the Rotterdamse Dans Academie. Danced with Introdans in Arnhem, with Scapino in Rotterdam and with the Zurich Ballet before joining Ballet Frankfurt in 1996.

speellijst:

Das TAT, Frankfurt :	12, 13, 14, 17, 18, 19 en 20 mei 2000
South Bank Centre, London :	9 en 10 juni 2000
Schauspielhaus Hannover :	9 en 10 september 2000
Lunatheater, Brussel:	22 en 23 september 2000
Vlaamse Opera, Gent:	27, 28 en 29 september 2000
Dieppe Scène Nationale:	2 en 3 oktober 2000
Théâtre de la Ville, Paris:	2, 3 en 4 november 2000
Rotterdamse Schouwburg:	17 en 18 januari 2001

Needcompany
Hooikaai 35, 1000 Brussels
Tel +32 2 218 40 75 Fax +32 2 218 23 17 E-mail: Needcompany@skynet.be
Website http://needcompany.vgc.be

Ballett Frankfurt
Untermainlage 11, 60311 Frankfurt Am Main
www.frankfurt-ballett.de

Een pandemonium voor Joyce

De Financieel Economische Tijd 20/05/2000

PODIUMKUNSTEN

Vorig weekend ging in Das TAT in Frankfurt 'DeadDogsDon'tDance' in première, een voorstelling die Jan Lauwers van Needcompany maakte voor William Forsythe en diens Ballett Frankfurt. Een echte dansvoorstelling is het niet, veeleer een theaterstuk over een wereldse vrouw en een idealistische kunstenaar. Waar tekst, beweging, geluid en scenografie samenplooien, ruimen de intriges snel plaats voor een totaalspektakel over leven en dood, gewenteld in het plezier van beelden maken.

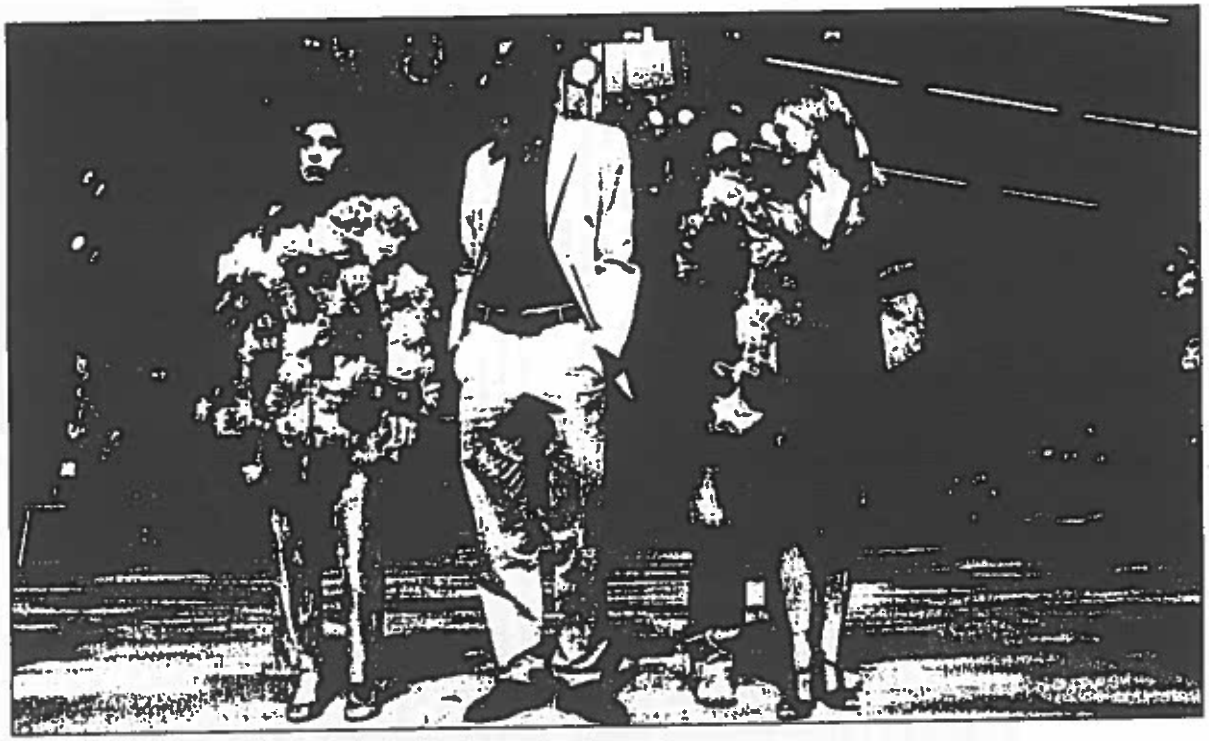
JEROEN PEETERS

Hoewel Ballett Frankfurt een van de befaamdste dansgezelschappen ter wereld is, schermt Forsythe geenszins zijn keurgroep af. Hij nodigt geregeld choreografen uit om te werken met zijn groep, een eer die ook Jan Fabre enkele jaren geleden te beurt viel. Hopelijk komt die werkwijze ooit naar Vlaanderen overgewaaid, voor een gezelschap als pakweg Rosas kan dat bijzondere uitdagingen opleveren. Regisseur Lauwers wilde aanvankelijk een stuk maken met teksten van James Joyce, maar daar stak diens kleinzoon Stephen James Joyce na veel gepalaver een stokje voor: 'My answer with respect to Needcompany is simple, straightforward, unequivocal. It's no, non, niet, nein.' Aldus rest van Joyce welgeteld het slot van 'Finnegan's Wake', 's mans laatste woord aan het papier toevertrouwd: 'the'.

Welke Joyce is dood? De man zelf natuurlijk, en zijn pen, gevat in dat ene woord: 'the'. Met die laatste dood begint de voorstelling, en daarmee een nieuw leven. In het aanschijn van de dood gaat de mens beelden maken, om de dood af te schermen of voor te bereiden. De moderniteit staat in het teken van het besef dat we in beelden leven doorheen de dood . Zoals Joyce deed, kiest Lauwers in 'DeadDogsDon'tDance' ook voor zo'n omgang met de dood. Het kost overigens weinig moeite om in 'DeadDogsDon'tDance' referenties aan Joyce aan te treffen. Joyce-kenners kunnen in de thema's en schrijftuur van Jan Lauwers en Viviane de Muynck mogelijk de dramaturgie tot in de puntjes ontrafelen. Bijvoorbeeld via de dialogen tussen kunstenaar JJ (met veel flegma vertolkt door Carlotta Sagna) en de wulpse Penelope (een schitterende De Muynck), overigens de enige rollen voor rekening van Needcompany. JJ leeft voor de kunst, kiest in eerste en laatste instantie voor beelden, op zoek naar het ultieme kunstwerk. Penelope staat daarentegen met beide voeten op de grond en profiteert van de geneugten des levens. Voeg beide perspectieven samen en je krijgt waar 'DeadDogsDon'tDance' op alle niveaus voor staat: een voortdurend gependel tussen leven en dood, waarin woorden en beelden beginnen te leven, vleesworden op de kap van de dood.

Mooie woorden

De tekst ontbeert elke lineariteit of zelfs

'DeadDogsDon'tDance': een orgie van beelden. (Foto: Maarten vanden Abeele)

verhaal verteld wordt het even later verzopen in een wirwar van onzin, drukdoenerij en flauwe humor. Zo hoort het ook, JJ mijmert erover dat de woorden mooi zijn, de manier waarop ze zijn geschreven, hun

weg of beweging. Niet langer de verwijzingen van woorden aan wat voorafgaat zijn belangrijk, maar de pennentrek die het leven wekt. Op een subtiele wijze evacueert Lauwers de intriges, het drama wordt verplaatst naar de kleurrijke enscenering. Overal dienen zich details aan die een lectuur bemoeilijken en de kijker op het verkeerde been zetten. Verloren in kleine dingen walst de voorstelling over je heen, je

wordt verzwolgen door een wervelend ge
heel – een vaart en frisheid die nog aan
sluit bij het korte werkproces van ampe
twee maanden.

Daarmee treden de visuele aspecten
van 'DeadDogsDon'tDance' nadrukkelijk
op de voorgrond. De elf schitterende per
formers die Lauwers selecteerde uit Ballet
Frankfurt voeren verrassende nummertje
op die stuk voor stuk moeiteloos opgaan
in het geheel: Stephen Galloway doet een
act als charmezanger, Dana Caspersen
struint dronken over de bühne, Alan Bar
nes danst in drag. Tussen het prettig ge
rotzooi duiken beelden van de dood op
letterlijk op, gebanaliseerd ten voordeel
van het spel, of met een weerbarstig ge
laat. De opgebaarde visser (Richard Sie
gal) gedraagt zich niet echt zoals het een
dode past, maar springt met een bulde
lach overeind. Het decor maakt de scène
helemaal psychedelisch: boven de pak
ken uitgestalde bloemen wordt een gigan
tische oranje vloeistoldia geprojecteerd
terwijl rondom zowat alles omver gehaald
is, inclusief enkele torens plastic flessen.

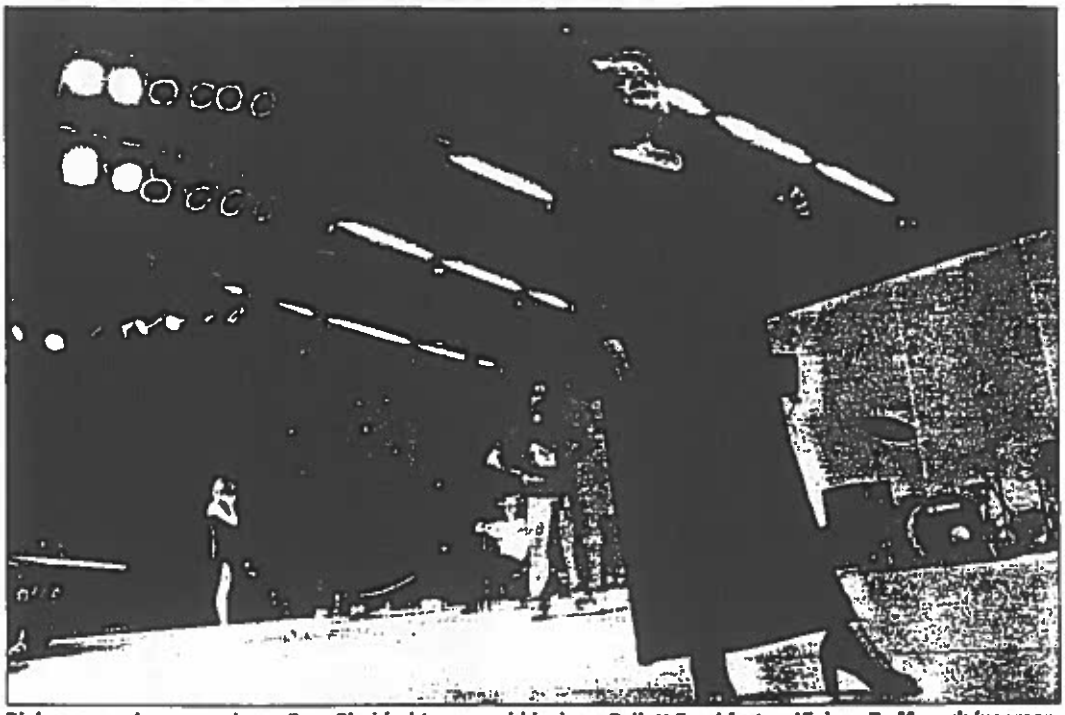
Niettemin houden het scherpe oog van
Lauwers en de beheersing van de perfor
mers de neobarokke excessen in ever
wicht. In de scène met de orgie werkt Lau
wers' contrastenrijkdom het best. Centraal
op het voorplan declameert Allison Brow
op sensuele wijze een schier eindeloze se
rie woorden. Het ritme wordt ondersteund
door een soundscape op klankband van
Dominique Pauwels, terwijl JJ zelf aan h
meppen gaat op een drumstel. Rondom
ontvouwt zich een tuin der lusten via duet
ten die sculpturaal aandoen. Bij het en
koppel worden gestrekte leden met fijne
bewegingen in de lucht gestoken, een
haast cerebrale stilering. In de halfduister
marge worden daarentegen de goorste
standjes uitgeprobeerd. De uitwisseling
van energie die voortkomt uit de confron
taties is verbluffend. Blijna onmerkbaar
verbinden de oscillaties dans en decor, en
maken zo thema's uit de dialogen tast
baar. Uiteindelijk worden alle vragen de
opduiken over dans en theater, over JJ en
Penelope, over leven en dood weer uitge
wist tijdens 'DeadDogsDon'tDance'. L
'the' als laatste woord weet Lauwers he
brokken lillend scenisch vlees te toveren

'DeadDogsDon'tDance' is op 22 en 23 september te gast in het Kaaitheater Brussel, en van 27 tot 29 september in de Gentse opera (Vooruit en Festival van Vlaanderen). http://needcompany.vgc.b www.frankfurt-ballett.de

De beste remedie tegen levensmoeheid

Ontmoeting tussen Jan Lauwers en Ballett Frankfurt zorgt voor gensters

Frankfurt
Van onze medewerker
Peter Anthonissen

Dialoog over de grenzen heen: Tony Rizzi (achteraan, midden) van Ballett Frankfurt en Viviane De Muynck (vooraan, rechts) van Needcompany. *(Foto Maarten Vanden Abeele)*

De Brusselse Needcompany heeft goede contacten in Frankfurt. In het verleden gingen vier producties van Jan Lauwers in het Theater am Turm in première. Vrijdag was het de beurt aan *DeaDDogsDon'tDance*, een coproductie met het Ballett Frankfurt van meesterchoreograaf William Forsythe. Oorspronkelijk wou Lauwers een voorstelling maken over leven en werk van James Joyce. Dat de erven Joyce daar een stokje voor staken, is aan het resultaat te merken. De ontmoeting tussen Lauwers en de dansers van Forsythe zorgt echter voor gensters.

Na het zien van *The Snakesong Trilogy* was William Forsythe zo enthousiast dat hij Jan Lauwers vroeg om met de dansers van zijn Ballett een project op te zetten. In menig opzicht een slimme zet. Forsythe weet allicht beter dan wie ook wat voor een schat aan talent hij in huis heeft. De leden van het Ballett Frankfurt zijn meer dan superbe dansers: het zijn totaalperformers, een kwaliteit waarvan Forsythe in zijn eigen werk soms gretig gebruik maakt, al blijft hij in de eerste plaats een choreograaf. In Lauwers vond hij de geschikte man om het deels verborgen theaterdeel van hun talent te ontsluiten. De Antwerpse regisseur en scenograaf heeft immers al vaker bewezen met een gemengde groep van dansers en acteurs tot knappe theatervoorstellingen te kunnen komen. Om de dialoog te intensifiëren nam Lauwers twee van zijn sterkste krachten mee naar Frankfurt: Viviane De Muynck en Cariotta Sagna. Het resultaat is theater, al wordt er ook af en toe gedanst.

Lauwers' oorspronkelijke idee was om onder de titel *DJamesDJoyceDead* een voorstelling te maken gebaseerd op het leven en werk van James Joyce (1882-1941). Stephen James Joyce, de kleinzoon en enige erfgenaam van de Ierse schrijver, weigerde de rechten op het werk van zijn grootvader vrij te geven. *"It's no, non, niet, nein"*, kreeg Needcompany langs de telefoon te horen. Daarop besloot Lauwers om de titel van de productie te wijzigen in *DeaDDogsDon'tDance*. De voorstelling begint met 'the', het slotwoord uit *Finnegan's Wake*, maar voorts is elk Joyce-citaat vermeden. Toch waart de geest van de auteur door de voorstelling. Zo refereren de dialogen tussen JJ (Carlotta Sagna) en Penelope (Viviane De Muynck) aan de relatie tussen Joyce en zijn echtgenote Nora Barnacle: de artiest die voortdurend in strijd is met zijn werk en de nuchtere vrouw die hem erop wijst dat er nog andere dingen in het leven zijn dan kunst. Seks en humor bijvoorbeeld.

Zonder moraliserend te zijn leert Lauwers omgaan met de destructieve krachten in het leven

Niet altijd weet Lauwers het verdict van Stephen James Joyce goed te verteren. Viviane De Muyncks slotmonoloog, geschreven door haarzelf en Lauwers, is geënt op de evocatieve stijl die Joyce hanteert in verhalen als *The Dead*. De beschrijving van een begrafenismaal en een ochtendwandeling door een Iers havenstadje zweemt naar mysterie, maar blijft al bij al vrij anekdotisch. Gewoonweg flauw is de projectie van tussentitels als 'Vinegar's Cake' en 'Thin as a Rake', die allicht bedoeld zijn om met de ervenproblematiek te spotten.

Een aantal keren dus heeft Lauwers zich door de situatie laten afleiden. Dat hoefde hoegenaamd niet, want de productie is op haar best wanneer enerzijds Lauwers' eigen thema's en die van Joyce elkaar kruisen en anderzijds een chemie ontstaat tussen Lauwers als regisseur, de acteurs van Needcompany en Ballett Frankfurt. Zoals in *Morning song* vorig seizoen, relativeert Lauwers pijn en lijden. Die levenshouding wordt verpersoonlijkt door Penelope, waarin, naast Joyces vrouw, ook Molly Bloom *(Ulysses)* te herkennen valt. Dood en verval zijn in deze voorstelling deel van het leven. Talrijk zijn de verwijzingen naar misselijkheid, ziekte en overlijden. Het weerhoudt de opgebaarde visser er niet van om zich even op te richten en smakelijk te lachen. Ook het decor, dat op vrolijke wijze met begrafenisboeketten is versierd, spreekt boekdelen. Zonder moraliserend te zijn, leert Lauwers omgaan met de destructieve krachten in het leven.

Energie

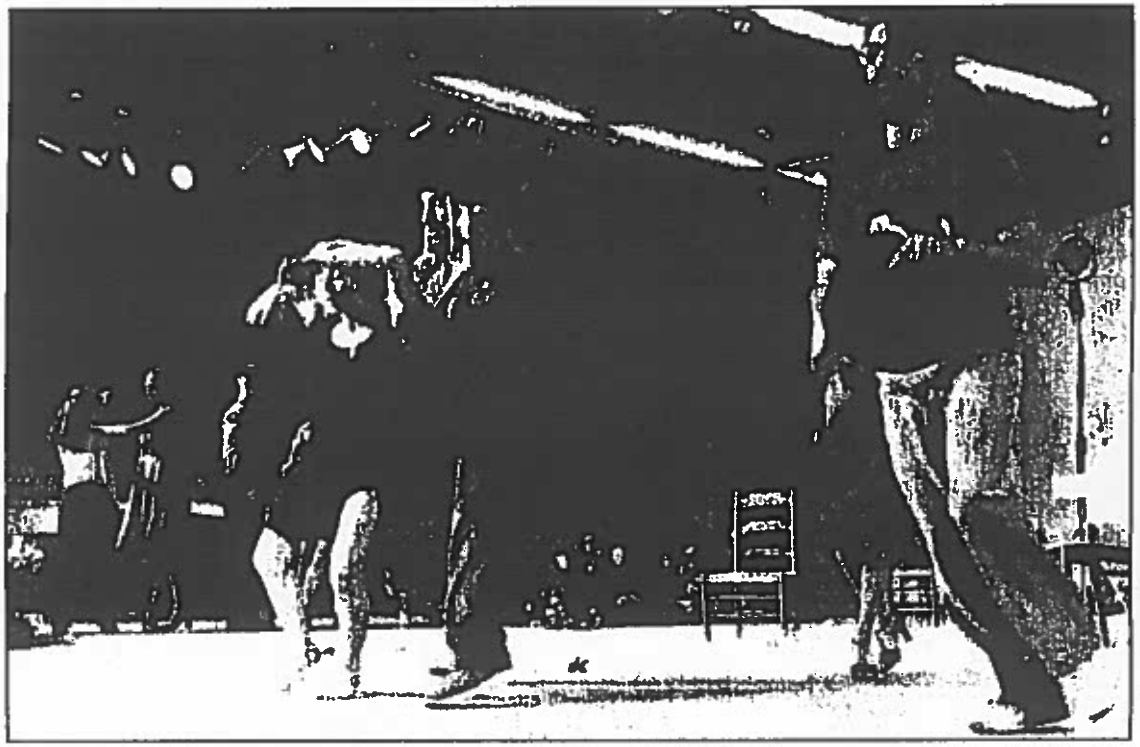
De beste remedie tegen levensmoeheid is de aanstekelijke energie van de elf mensen van Ballett Frankfurt. Waar nog nodig lokt Lauwers hen uit hun tent, onder meer door hen, op de hem eigen manier, het publiek via microfoons te laten toespreken. De jamsessionachtige interactie en de opeenvolgende solomomenten maken duidelijk dat er veel vanuit improvisaties is gewerkt. De openingsscène is een prelude op het latere begrafenismaal en bevat conversaties die in hun gevatheid en ironie zowaar aan Oscar Wilde doen denken. Door handig in te spelen op de verschillende nationaliteiten waaruit Needcompany en Ballett Frankfurt bestaan, steekt Lauwers de draak met de clichés die bij dit soort sociale gelegenheden komen bovendrijven: de Italiaanse die emmert over 'la mamma', de Amerikaan die erin slaagt om in de initialen JJ enkel Janis Joplin te herkennen en niet James Joyce. Drie acteursdansers van het Ballett krijgen van Lauwers extra ruimte om hun veelzijdige talent te tonen (al doet Cariotta Sagna niet voor hen onder): Dana Caspersen, misschien de compleetste persoonlijkheid tout court in deze productie, de grappige Tony Rizzi, hier een Groucho Marx in sixtiesverpakking, en Stephen Galloway, een toonbeeld van intelligent *showmanship*. De sterkste scène komt echter op naam van Allison Brown: terwijl zij onverstoorbaar klankrijke, onbegrijpelijke woorden debiteert, komt achter haar het ganse toneel tot leven, hoewel de muziek enkel bestaat uit aanzwellend drumgetik (een verder onopvallende score van Gentenaar Dominique Pauwels). William Forsythe keek van op de vierde rij toe en zag dat het goed was.

Needcompany en Ballett Frankfurt met *DeaDDogsDon'tDance*: van woensdag 17 tot en met zaterdag 20 mei in Das TAT, Frankfurt. De voorstelling speelt slechts vijfmaal in België: op 22 en 23 september in Kaaitheater-Luna, Brussel; van 27 tot 29 september in de Vlaamse Opera, Gent (organisatie Vooruit).

Needcompany en Ballett Frankfurt maken eigen Joyce

THEATER

Van onze redactrice
Eva Berghmans

Needcompany met dansers van Ballett Frankfurt: weldoend overdadig. © Maarten Vanden Abeele

LONDEN — *„No, non, niet, nein"* antwoordde de kleinzoon van James Joyce, toen Jan Lauwers van Needcompany te kennen gaf dat hij met de teksten van Joyce aan de slag wou. Lauwers liet het niet aan zijn hart komen, sloeg de boeken van Joyce dicht en kroop zelf achter zijn schrijftafel. Het resultaat is een intelligente voorstelling over dood, seks en het kunstenaarschap, maar ook een bruisende vaudeville over G-strings, whisky en schelpdieren.

In *DeaDDogsDon'tDance/DjamesDjoyceDead* delen twee vaste actrices van Needcompany — boegbeeld Viviane De Muynck, die ook een bijdrage voor de tekst leverde, en Carlotta Sagna — het podium met elf dansers van Ballett Frankfurt.

Dat is het dansgezelschap van de internationaal vermaarde William Forsythe, die Lauwers een deel van zijn compagnie in bruikleen aanbood. Forsythes dansers functioneren in deze productie veeleer als acteurs-performers. „Ik laat het gezicht van die dansers zien", zegt Lauwers, „ze staan nu veel naakter op het podium dan wanneer ze dansen, omdat ze zich niet kunnen verbergen achter hun lichaam."

Needcompany en Ballett Frankfurt hebben de taken mooi verdeeld: Sagna en De Muynck nemen de belangrijkste rollen, Joyce en Penelope, voor hun rekening, terwijl de dansers vooral voor de humor en de *drive* zorgen.

J.J. is een pathetische figuur: donkere bril, lang, sluik haar, slungelig, verward, lijzige stem, apathisch. Penelope, genoemd naar de vrouw van Odysseus (Ulysses) en gemodelleerd naar Joyces eigen vrouw, Nora Barnacle, is zijn tegenbeeld: voluptueus, pragmatisch, met haar twee voeten in de volle realiteit, „dronken van het leven", zoals ze het zelf zegt. Ze loopt niet al te hoog op met het kunstenaarschap van haar man, die over het podium lijkt te dwalen op zoek naar inspiratie.

De andere figuren zijn geen vastomlijnde personages. Als Joyce de eerste keer opkomt, is hij vergezeld van twee schreeuwende clowneske figuren die hem verwijten dat ze niets voor hem betekenen, dat ze niet meer dan „dead dogs" zijn die het genie van de schrijver dienen.

Een paar scènes later maken juist die twee de zinnen af waar Joyce te lang over doet. Het legendarische eerste afspraakje van Joyce en Nora — zij nam zelf het initiatief om hem te masturberen — wordt ook door een van de komieken en een danseres gebracht.

Seks, dood en humor zijn stevig vervlochten in de voorstelling. Soms op een rommelig-associatieve manier, wanneer Alan Barnes vertelt over de dood van zijn moeder, Dana Caspersen de archieven van Auschwitz beschrijft en De Muynck klaagt over het scheren van schaamhaar. In Penelope's slotmonoloog gebeurt het geraffineerder.

Penelope — De Muynck, zo indrukwekkend dat je soms vergeet naar de rest te kijken — vertelt een lugubere Ierse legende over de begrafenis van een visser. Nadien kruipt ze in de huid van de weduwe. Nog wat later is ze een klein meisje dat ten dans gevraagd wordt.

Op de achtergrond dwaalt het Ballett Frankfurt dronken en lallend rond, sneuvelen er flessen, wordt er met de weduwe gesold. De dode wipt op en neer op een trampoline.

Het decor is al even weldoend overdadig als deze hilarische performance: twee drumstellen, twee trampolines, ontelbare bloemenkransen, een discobal en tientallen kriskras opgehangen lampen.

Een ander hoogtepunt is de *Vinegar's Cake*-scène, waarin Allison Brown *Finnegan's Wake* sensueel interpreteert. In dat boek stelde Joyce een eigen taal op; Brown debiteert heupwiegend, met twee handen aan de microfoon als een popzangeres, een nonsensicaal maar heel muzikaal fragment, een collage van telkens één woord van elke bladzijde van *Finnegan's Wake*.

Haar bewegingen worden almaar groter, de muziek klinkt luider en vier dansend-vrijende koppels maken de broeierige sfeer compleet.

Met *DeaDDogsDon'tDance/DjamesDjoyceDead* heeft Lauwers van de notoir „moeilijke" Joyce een soms scabreuze, soms glamoureuze en altijd amusante *show* gemaakt.

■ *Needcompany speelt „DeaDDogsDon'tDance/DjamesDjoyceDead", op 22 en 23 september in het Lunatheater in Brussel (02-201.59.59), op 27, 28 en 29 september in de Vlaamse Opera in Gent (03-233.66.85).*

NL

Needcompany / Ballett Frankfurt

DeaDDogsDon'tDance

DjamesDjoyceDead

"Man´s original genius lies in his scribblings.
The basis of his talent lies in his casual doings"
(James Joyce)

Regie: Jan Lauwers
Muziek: Dominique Pauwels

Met:
Alan Barnes, Allison Brown, Francesca Caroti, Dana Caspersen, Timothy Couchman, Viviane De Muynck, Stephen Galloway, Crystal Pite, Antony Rizzi, Carlotta Sagna,Jone San Martin, Richard Siegal, Sjoerd Vreugdenhil